

Handleiding Het stembureau Generatie 1 & Generatie 2

> **Datum**: 2024 **Revisie:** v 1.0

AANSPRAKELIJKHEIDS CLAUSULE

Smartmatic® gelooft dat dit handboek correct en betrouwbaar is. Smartmatic® accepteert geen aansprakelijkheid, financieel of anders, door de consequenties voortkomend uit de informatie door het gebruik van dit handboek. De informatie in dit handboek is onderhevig aan verandering. Actuelere versies kunnen in de loop der tijd worden gepubliceerd.

Dit handboek bevat eigendomsrechten en vertrouwelijke informatie. Dit document is gemaakt door Smartmatic® en is bedoeld voor exclusief gebruik voor haar cliënten en licentiehouders.

Niets uit dit document mag gekopieerd worden op welke manier dan ook, zonder de toezegging van Smartmatic®

Smartmatic® geeft geen garanties op dit document. Alle productinformatie en het vrijgeven van materiaal is onderworpen aan de bepalingen en voorwaarden van een koopovereenkomst. De enige garanties die door Smartmatic® worden gegeven, zijn vervat in dergelijke overeenkomsten. Gebruikers moeten ervoor zorgen dat het gebruik van dit systeem voldoet aan alle andere wettelijke verplichtingen van hun rechtsgebied.

Copyright 2024, Smartmatic®, alle rechten voorbehouden.

Inhoud

1.	Voorwoord5		
2.	De ste	mprocedure Error! Bookmark not defi	ned.
	2.1.	Inrichting stembureau6	
	2.2.	Incidenten/afwijkingen bij de installatie stembureau8	
3	Proced	dure stembureau voor de voorzitter	9
	3.1	Registratie stembureau11	
	3.2	Bevestigen van de aanmeldgegevens12	
	3.3	Automatische diagnose12	
	3.4	Initialisatie voorzitterscomputer15	
	3.5	Stemcomputers installeren15	
	3.5.1	Installatie stemcomputers 2012 G116	
	3.5.2	Installatie stemcomputer 2018 generatie 217	
	3.6	Opening van de verkiezing20	
	3.7	Verloop verkiezingsdag21	
	3.8	Kaart Activeren / Registratie van de stemmen21	
	3.9	Stemmen afsluiten	
	3.10	Mogelijke incidenten en oplossingen31	
	3.13	Stemcomputer	
	3.13.1	(Stroom)uitval/ herstarten	
	3.13.2	Alarmen	
	3.13.3	Papierrol plaatsen en wisselen bij stemcomputer generatie 1 2012	
	3.13.4	Papierrol plaatsen en wisselen bij stemcomputer generatie 2 2018	
	3.13.5	Mogelijke foutcodes voorzitters machine gedurende de verkiezing	
4.	Verbru	uiksmateriaal	39
5.	Helpde	esk	40
Bijla	ge 1		41
Bijla	ge 2		42

Afbeeldingen Index

Figuur 1. Generatie 1 en 2 voorzitterscomputers en stemcomputers	5
Figuur 2. Geadviseerde opstelling generatie 1 systemen	6
Figuur 3. geadviseerde opstelling generatie 2 systemen	6
Figuur 4. Stemcomputer generatie 1 en 2	7
Figuur 5. Toegepaste kaartlezer	7
Figuur 6. Chipkaarten JC-18 en JC-40 en magneet kaarten	8
Figuur 7. Magneet kaarten met een magneetstrip	8
Figuur 8. USB-sticks	9
Figuur 9. Opstartcodes stembureau	9
Figuur 10. Stembus met USB-sticks in de elektronische klep	10
Figuur 11. Aansluit diagram elektronische klep	10
Figuur 12. Aan en uit knop voorzittersmachines	10
Figuur 13. Aanmeldscherm	11
Figuur 14. Foutmelding verkeerde sleutelcode	11
Figuur 15. Bevestiging aanmeldgegevens	12
Figuur 16. Automatische diagnose overzicht randapparatuur	12
Figuur 17.Automatische diagnose stembusscanner	13
Figuur 18. Automatische diagnose kaartlezer	
Figuur 19. Automatische diagnose USB-stick	
Figuur 20. Automatische diagnose stembus	
Figuur 21. Diagnose resultaat	
Figuur 22. Diagnose resultaat	15
Figuur 23. Stemcomputers installeren	
Figuur 24. USB-stick veilig verwijderen	
Figuur 25. Stemcomputers installeren	
Figuur 26. Links aansltuitingen stemcomputer generatie 1, een rechts aan en uit knop en U	SB-poorten 16
Figuur 27. Stick verwijderen stemcomputer generatie 1	
Figuur 28. Aan en uit knop en USB-poort generatie 2	
Figuur 29. stick verwijderen stemcomputer generatie 2	
Figuur 30. Diagnose resultaat en kiezerscherm	
Figuur 31. Verificatie scherm installatie stemcomputers	
Figuur 32. Einde installatiewizard	
Figuur 33. Verkiezing openen	
Figuur 34. Verkiezing geopend	
Figuur 35. Hoofdmenu verkiezingen	
Figuur 36. Activatie chipkaart	
Figuur 37. Activatie chipkaart menu	
Figuur 38. Geslaagde activatie chinkaart	
Figuur 39 Stem ongeslagen	23
Figuur 40. Stem al gescand	23
Figuur 41 Foute stem	20
Figuur 42. Stembiliet afdrukken en vouwen	24
Figuur 43 Haal kaart uit stemcomputer	25
Figuur 44 Stemmen sluiten	26
Figuur 45. Verwijderen USB-stick	
Figuur 46. Stemcomputer opstarten	
Figuur 47. Stemcomputer scherm LISB-stick verwijderen	
Figuur 48. Stemcomputer scherm rapport afdrukken	
Figuur 49 Kernciifferrapport lokale verkiezingen	
Figuur 50 Afdrukproces rapport	30
Confidential and Proprietary Pagin	<i>1a</i> 3 van 43

Figuur 51. Rapport afdrukken/ computer afsluiten	. 30
Figuur 52. Vervormde barcode	. 31
Figuur 53. Stemcomputer installeren tijdens de verkiezingen	. 33
Figuur 54. Alarmcode stemcomputer	. 34
Figuur 55. Printeréénheid stemcomputer op slede	. 34
Figuur 56. Printeréénheid stemcomputer papierpositie op rol	. 35
Figuur 57. printeréénheid stemcomputer openen voorste klep	. 35
Figuur 58. Printercompartiment	. 36
Figuur 59. Papier ontgrendeling	. 37
Figuur 60. Ontgrendling clips	. 37
Figuur 61. Papierrol en metalen as	. 37
Figuur 62. Papier met de grijze kant boven door de opening	. 37
Figuur 63. Geleiders van de papierrol	. 38
Figuur 64. Foutcodes voorzitters machine G1 en G2	. 38
Figuur 65. Papierrol	. 39

1. Voorwoord

De handleiding "Digitaal Stemmen – Het Stembureau" is ontworpen ter ondersteuning van de verkiezingstoepassing en beschrijft alle mogelijke procedures voor een goede werking van de toepassing tijdens een verkiezingsdag.

De toepassing is ontworpen op basis van de huidige stemprocedure en is ontwikkeld om te werken op de apparatuur van Smartmatic. In deze handleiding wordt eerst een toelichting gegeven omtrent de organisatie, de stemprocedure, de apparatuur en de installatie, daarna wordt de verkiezingstoepassing in detail toegelicht met schermafbeeldingen en mogelijke incidenten.

Voor een uitgebreide omschrijving van de apparatuur en de installatie kunt u beroep doen op de Installatiehandleiding van Smartmatic. Deze handleiding beschrijft ook de diagnoseprocedure waarmee de apparatuur voor de verkiezingen wordt getest.

In deze handleiding worden er twee Smartmatic systemen belicht. De generatie 1 apparatuur geïntroduceerd in 2012 en de generatie 2 apparatuur geïntroduceerd in 2018. Bij elke schermafbeelding staat bij of het een generatie 1 (G1) machine of 2 (G2) machine betreft of beide.

Figuur 1. Generatie 1 en 2 voorzitterscomputers en stemcomputers

2. Voorbereiding en stemprocedure

2.1. Inrichting stembureau

Het onderstaande overzicht geeft de geadviseerde opstelling weer van de inrichting van een stembureau voor **generatie 1** systemen. De stembus is links geplaatst aangezien de X-kabel aansluitingen op de laptop ook aan de linker kant zitten. Houd rekening met de beperkte lengte van deze X-kabel.

Figuur 2. Geadviseerde opstelling generatie 1 systemen

Het onderstaande overzicht geeft de geadviseerde opstelling weer van de inrichting van een stembureau voor **generatie 2** systemen. De stembus is rechts geplaatst aangezien de X-kabel aansluitingen op de voorzitters computer ook rechts zitten. Houd rekening met de beperkte lengte van deze X-kabel.

Figuur 3. geadviseerde opstelling generatie 2 systemen

De rol van de staande bijzitter is om de kiezer te begeleiden om het stembiljet in de elektronische klep te steken en te voorkomen dat de kiezer andere zaken zoals chipkaarten in de stembus gaat steken.

In het stemhokje bevindt zich de stemcomputer met de alarmdoos.

Figuur 4. Stemcomputer generatie 1 en 2

De alarmdoos zorgt ervoor dat in geval van een probleem met de stemcomputer het voor de voorzitter duidelijk is bij welke stemcomputer dit probleem zich voordoet. Zorg er dan ook voor dat deze alarm doos in het zicht van de voorzitter is en bereikbaar is zodat hij dit alarm af kan zetten. Hij kan daarna kijken naar de foutcode op het scherm en het probleem oplossen. De klepjes bij de generatie 2 stemcomputers kunnen niet meer afgesloten worden met een sleutel. Ook bij de eerste generatie een stemcomputers is het niet meer noodzakelijk om deze af te sluiten. Zorg er echter wel voor dat er nog een sleutel aanwezig is om de printerlade te kunnen openen voor het geval dat de papierrol vervangen dient te worden of bij een papierstoring.

Zorg ook dat er voldoende papierrollen aanwezig zijn.

De handscanner wordt deze verkiezingen gebruikt op een van de stemcomputers. Deze dient ervoor om te zorgen dat de kiezer zijn barcode kan controleren op een stemcomputer.

Op de tafel van de voorzitter bevindt zich:

Voor *generatie 1* systemen de voorzitterscomputer met kaartlezer en 30-50 chipkaarten. Let op dat het serienummer van de kaartlezer het serienummer is dat begint met "FRE" en niet met het oude "PRU".

Figuur 5. Toegepaste kaartlezer

Voor generatie 2 systemen de voorzitterscomputer met 30-50 chipkaarten.

Figuur 6. Chipkaarten JC-18 en JC-40 en magneet kaarten

Magneetkaarten met een magneetstrip zijn al enkele jaren niet meer in gebruik.

Figuur 7. Magneetkaarten met een magneetstrip

Naast de tafel van de voorzitter bevindt zich de stembus met stembusscanner en elektronische klep. Deze is verbonden met de voorzitterscomputer via de X-kabel.

De koffers van de voorzittersmachine en de stemmachines worden uit het zicht gezet.

Voor de installatie van de apparatuur dient u de installatiehandleiding te raadplegen. Het installatieschema vindt u ook terug in de bijlage 1.

2.2. Incidenten/afwijkingen bij de installatie van het stembureau

De eerste stap bij een incident is het controleren of (alle onderdelen van) het systeem compleet zijn en alle kabels goed zijn aangesloten.

Alle onderdelen loskoppelen en weer aansluiten (zie installatieschema's in de bijlage).

Stel vast of de apparatuur al onderworpen is aan diagnostische test fase 2.

Alle incidenten die niet zelf opgelost kunnen worden, moeten gemeld worden bij de helpdesk van Smartmatic via het nummer 0800 61 1 08.

Indien het probleem niet telefonisch kan worden verholpen, zal er een afspraak gemaakt worden voor een uitwisseling door een vervangend onderdeel.

3 Procedure stembureau voor de voorzitter

Kort voor de verkiezingsdag ontvangt elke voorzitter twee USB-sticks en een document met de code van het stembureau en het wachtwoord om het stembureau te initialiseren in een verzegelde enveloppe. De twee zwarte USB-sticks zijn identiek en worden gebruikt om de verkiezingstoepassing op te starten en na het afsluiten van de verkiezingstoepassing voor de consolidatie van de uitgebrachte stemmen. Daarnaast heeft elk stembureau 30-50 chipkaarten die gebruikt worden voor het uitbrengen van een stem op een stemcomputer(VM).

Stap 1 - Open de verzegelde envelop met de USB-sticks (2 stuks).

Figuur 8. USB-sticks

Stap 2 - Open de verzegelde envelop met de stembureaucode + het wachtwoord. Bewaar dit document goed. U heeft dit niet alleen nodig als u de computer opnieuw zou moeten opstarten maar de numerieke code van zes cijfers heeft u ook nodig om een stemcomputer weer te activeren als deze een probleem heeft vastgesteld.

UNINCESSI (INVESSION) In Advance extension on the ONE That are units and th			
In Agene wenauges in 1 of 2019	CHERWICODKE ETEMBURG	AU - ONTYANGETBUMUS	
In Angen enterlangen of Fina (EFF) And en enterland in En			
An a work or or or exercises. Bas defines : "An edit Bas defines : "An edit Bas defines : "An edit Standard :	De Federale verhauingen van 75 mei 2019		
Nar Alfridan (* 1949) Bar San (* 1949) 21 Stand Carendan (* 1949) Rainwart (* 1949)	Aan de voorgitter van hat atembureau.		
Reveals1 (In Terms) Control of the Section of Control	Naan alamburaau I Viseren201		
Pir new	Adapt distributions		
Operational in annument. Standard in in a second in the s	2768 Viscor		
Spanniski kar Mantunak. Sana asimunik i tangan Si Bulandar i tangan Agi Mi Bulandar una yang Mi Bulandar Yang Mi Bulandar Una yang Mi B			
Generalise van Antoniseus. Hij en sentanna () () () () () () () () () () () () ()			
Sak sahania i Angelia Mahani Da an Ungen per kanangka Kabanya Da an Ungen per kanangka Kabanya	Operantoodee waar het elemitureau:		
inchean e m Bandard e m Band of all and e m An all and e m An all and all and all and all and all and all and all and all and all and	Read distribution	Warrend Di	
Decemption of the service of the ser	Hadheord .	Tech Supre-Gridge and	
	Exclusion/regionale (PNI) Eade on het atami var de sternsompuler te debishieren	75+00+	

Figuur 9. Opstartcodes stembureau

Stap 3 - Steek beide USB-sticks in de elektronische stembus (E3 + E4)

Figuur 10. Stembus met USB-sticks in de elektronische klep

Figuur 11. Aansluitdiagram elektronische klep

Stap 4 – Start het voorzitterssysteem op

Figuur 12. Aan en uit knop voorzittersmachines

Houd de aan en uit knop even ingedrukt tot het lampje blijft branden.

Confidential and Proprietary

De computer start nu op. Dit kan enige tijd duren. In het geval u geen beweging ziet op het scherm kunt u altijd controleren of één van de lampjes bij de USB-sticks activiteit vertoont. De opstarttijd kan uiteenlopen van één minuut tot vijf minuten.

3.1 Registratie stembureau

De voorzitter activeert zijn stembureau door de code van het stembureau en het bijhorende wachtwoord in te typen.

- **1.** Code van het stembureau
- 2. Wachtwoord
- 3. Druk om te bevestigen

Figuur 13. Aanmeldscherm

U kunt de code zo vaak invullen als noodzakelijk. Indien u de code fout invult ziet u onderstaand scherm.

Figuur 14. Foutmelding verkeerde sleutelcode

Door op het pijltje naar links te klikken kunt u het nog een keer proberen.

Let erop dat u geen spatie typt achter uw stembureaucode. De code van het stembureau is **niet hoofdlettergevoelig**. Het wachtwoord bevat altijd **kleine letters**.

3.2 Bevestigen van de aanmeldgegevens

De code van het stembureau en het versienummer van de toepassing verschijnt op scherm. De voorzitter dient de gegevens te bevestigen door op Aanmelden te drukken of kan terugkeren naar het registratiescherm door Terug te klikken.

- 1. Code van het stembureau
- 2. Versienummer toepassing
- 3. Druk "Terug" om het vorige scherm te tonen
- 4. Druk "Aanmelden" om te bevestigen

Figuur 15. Bevestiging aanmeldgegevens

3.3 Automatische diagnose

De voorzitterscomputer voert bij elke opstart- of herstartprocedure een automatische diagnose uit van alle aangesloten hardware; kaartlezer, scanner op stembus en de elektronische klep.

Alvorens deze automatische diagnose te starten verschijnt een waarschuwingsscherm dat alle aansluitingen toont, druk na controle van dit schema OK om verder te gaan.

Figuur 16. Automatische diagnose overzicht randapparatuur

De toepassing voert nu een diagnose uit op alle aangesloten apparaten.

De scanner van de stembus wordt gecontroleerd en geconfigureerd voor het scannen van de QR-codes op de stembiljetten:

Figuur 17. Automatische diagnose stembusscanner

De kaartlezer wordt gecontroleerd.

Figuur 18. Automatische diagnose kaartlezer

De USB-gegevensdragers worden gecontroleerd:

Figuur 19. Automatische diagnose USB-stick

Figuur 20. Automatische diagnose stembus

Aan het einde van de automatische diagnose wordt een scherm weergegeven met alle onderzochte apparaten en hun status.

	Automatische diagno	ose
	Scanner:	
	Kaartlezer:	
	USB-stick:	✓
	Stembus:	
G1		G 2

Figuur 21. Diagnose resultaat

De voorzitterscomputer zal niet verder gaan of bruikbaar zijn indien er een fout is opgetreden in één van de aangesloten apparaten.

3.4 Initialisatie voorzitterscomputer

Na een geslaagde diagnose worden de USB-sticks met de verkiezingstoepassing geverifieerd op integriteit en werking en wordt de toepassing geïnitialiseerd. Deze schermen zijn gelijk voor zowel de 2012 als 2018 stemapparatuur.

Figuur 22. Diagnose resultaat

3.5 Stemcomputers installeren

De stemcomputers (in de stemhokjes) worden opgestart met de USB-sticks. Druk op de voorzitterscomputer op **Stemcomputers installeren** om de installatieprocedure te starten.

Figuur 23. Stemcomputers installeren

Wanneer de voorzitterscomputer dit aangeeft, mogen de 2 USB-sticks worden verwijderd om stemcomputers te installeren.

Confidential and Proprietary

Figuur 24. USB-stick veilig verwijderen

De toepassing zal niet verdergaan alvorens minstens 1 USB-stick verwijderd wordt en terug wordt ingebracht. Het is niet mogelijk om dit scherm te sluiten!

In deze stap is het ook mogelijk om de 2 USB-sticks te verwijderen en zodoende de installatie van de stemcomputers te versnellen.

Na opening van de verkiezing kunt u maar 1 stick verwijderen en dus maar 1 stemcomputer installeren terwijl u nog steeds kaarten kan activeren en stemmen kunt registreren.

Wanneer 1 of 2 USB-sticks worden verwijderd, verschijnt volgend scherm.

Figuur 25. Stemcomputers installeren

De voorzitter begeeft zich met de USB-stick(s) naar alle stemcomputers in de stemhokjes.

3.5.1 Installatie stemcomputers 2012 G1

Alvorens de stemcomputer op te starten moet de alarm doos aangesloten zijn op de seriële poort achteraan het toestel. Controleer dit voordat u de stemcomputer opstart.

- 1. Seriële aansluiting alarmdoos
- 2. 220V aansluiting
- 3. USB poorten

- 4. Klepje USB poorten
- 5. AAN/UIT knop
- 6. Klepje AAN/UIT knop

Figuur 26. Links aansluitingen stemcomputer generatie 1, en rechts aan en uit knop en USB-poorten

De stemcomputers worden opgestart NADAT één van de USB-sticks in de daarvoor bestemde USB poorten achteraan de stemcomputer wordt ingebracht. *Confidential and Proprietary Pagina* 16 van 43

De USB poorten en de AAN/UIT knop kunnen worden afgesloten met het klepje. Het is niet aangewezen om dit op slot te doen bij het beëindigen van het installatieproces.

Na het inbrengen van een USB-stick wordt de stemcomputer aangezet, de groene ledlamp licht op aan de voorkant van het toestel. De toepassing wordt geladen. Na enige tijd zal de toepassing melden dat de USB-stick verwijderd mag worden. De volgende stemcomputer kan nu worden opgestart met deze stick. Na de initialisatie wordt een diagnose uitgevoerd waarbij de kaartlezer en de alarmdoos worden gecontroleerd.

Figuur 27. Stick verwijderen stemcomputer generatie 1

3.5.2 Installatie stemcomputer 2018 generatie 2

Alvorens de stemcomputer op te starten moet de alarmdoos aangesloten zijn op de seriële poort achteraan het toestel.

De stemcomputers worden opgestart NADAT één van de USB-sticks in de daarvoor bestemde USB poorten aan de zijkant van de stemcomputer wordt ingebracht. Houd de aan/uit knop ingedrukt tot het aanraakscherm informatie weergeeft en sluit de klepjes wanneer het opstart proces is afgerond.

Figuur 28. Aan en uit knop en USB-poort generatie 2

Na enige tijd zal de toepassing melden dat de USB-stick verwijderd mag worden. De volgende stemcomputer kan nu worden opgestart met deze stick. Na de initialisatie wordt een diagnose uitgevoerd waarbij de kaartlezer en de alarmdoos worden gecontroleerd.

Figuur 29. stick verwijderen stemcomputer generatie 2

De stemcomputer doet als afronding van de installatie een automatische diagnose. U zult ook de alarmdoos even horen in deze diagnose.

	Automatische diagno:	se	G1	G2
	Alarmdoos: Kaartlezer:	, ,		
			Steek uw kaart tot aan de streep in de kaartlezer rechts onderaan.	 Insérez votre carte jusqu'à la ligne dans le lecteur de carte situé en bas à droite. Steek uw kaart tot aan de streep in de kaartlezer rechts onderaan.
G1		G2	. Neem uw kaart pas terug als uw stembiljet afgedrukt is.	Ne reprenez votre carte que iorsque votre bulletin de vote est imprime. Neem uw kaart pas terug als uw stembiljet afgedrukt is.

Figuur 30. Diagnose resultaat en kiezerscherm

Na de installatie van alle stemcomputers worden de USB-sticks terug in de elektronische stembus gebracht. De verkiezingstoepassing zal eerst de integriteit en de gegevens van de USB-sticks controleren.

Figuur 31. Verificatie scherm installatie stemcomputers

Na de verificatie van beide USB-sticks wordt automatisch het volgende scherm getoond. Druk op **Einde** om de installatiewizard af te sluiten.

Figuur 32. Einde installatiewizard

3.6 Opening van de verkiezing

Druk op Verkiezing openen om de verkiezing te openen.

Figuur 33. Verkiezing openen

De verkiezingstoepassing opent de verkiezing en toont volgend scherm ter bevestiging.

Figuur 34. Verkiezing geopend

3.7 Verloop verkiezingsdag

Na het openen van de verkiezing verschijnt het scherm "Verloop Verkiezingsdag" Dit scherm biedt de voorzitter de mogelijkheid om alle functies nodig op een verkiezingsdag uit te voeren. Druk op **Activeer** kaarten om met het stemmen te beginnen.

Let er op dat u niet op "stemmen afsluiten" klikt bij de opening van de verkiezing. Op deze manier sluit u de verkiezing af en kunnen er geen kaarten meer worden geactiveerd of stemmen worden geregistreerd. U kunt dan ook geen nieuwe verkiezing meer openen. In dat geval moeten er nieuwe nieuwe sticks aangevraagd worden om de verkiezing alsnog te openen.

Figuur 35. Hoofdmenu verkiezingen

3.8 Kaarten activeren / Registratie van de stemmen

Een kiezer kan alleen stemmen met een geactiveerde chipkaart.Deze chipkaart kan slechts éénmaal gebruikt worden voor het uitbrengen van een stem.

Een chipkaart wordt na het uitbrengen van een stem terugbezorgd aan de voorzitter en zal opnieuw geactiveerd worden om gebruikt te worden door een volgende kiezer.

Het scherm Kaart activeren/ Registratie van de stemmen laat toe om chipkaarten te activeren en uitgebrachte stemmen te registreren.

Het activeren van een chipkaart gebeurt door middel van de kaartlezer aangesloten op de
Confidential and ProprietaryPagina 21 van 43

voorzitterscomputer voor de 2012 stemapparatuur of met de ingebouwde kaartlezer aan de rechterzijkant van de 2018 voorzitterscomputer.

Figuur 36. Activatie chipkaart

De voorzitter selecteert het type kiezer en steekt daarna een chipkaart in de kaartlezer. Animatie en tekst tonen wanneer de chipkaart actief is en verwijderd mag worden.

Met de geactiveerde chipkaart kan een kiezer een stem uitbrengen op een stemcomputer. Let erop dat bij de 2012 stemsystemen met externe kaartlezer de kaartlezer met het <u>lampje naar u toestaa</u>t. Anders kan deze geen kaarten activeren. Wanneer een chipkaart wordt ingebracht in de kaartlezer verandert de tekst op het scherm.

Kaart activeren /	Registratie van de ste	emmen 🛛 💽
Status	Type kiezer	Kaarten activeren
Aantal gescande stemmen 0	Belg - kiezer type 1	Kaart is geactiveerd. U kunt de
Stembus reageert.	Europeaan - kiezer type 2	kaart nu verwijderen.
Normale werking.	Belg in het buitenland - kiezer type 3	
Klik hier om 1 USB-stick te verwijderen.	Belg in het buitenland - kiezer type 4 of 5	

De toepassing geeft via tekst en animatie aan wanneer een chipkaart geactiveerd is. Een waarschuwing met tekst en animatie toont wanneer een chipkaart verkeerd wordt ingebracht in de kaartlezer.

Selecteer voor het activeren van een chipkaart altijd het juiste type kiezer. Maak de selectie door het gewenste type aan te klikken. De selectie gaat na de registratie vanzelf terug naar "Belg – kiezer type 1".

Alvorens het stemhokje te verlaten vouwt de kiezer zijn stembiljet dubbel. Daarna begeeft hij zich met chipkaart en stembiljet naar de stembus om zijn stembiljet te registreren. Allereerst geeft de kiezer zijn chipkaart terug en begeeft zich naar de stembus. Na het scannen van het stembiljet kan de kiezer na opening van de elektronische klep deze dubbelgevouwen in de stembus stoppen.

Wanneer een stembiljet wordt ingescand op de scanner van de stembus verschijnt er een melding op het scherm **"Stem opgeslagen"** met een blauwe achtergrond, de voorzitterscomputer geeft een geluidssignaal ter bevestiging van de registratie van de stem. De teller van het totaal aantal stemmen wordt aangepast.

Indien een kiezer de barcode op zijn stembiljet voor de 2de maal scant op de scanner van de stembus, toont de toepassing een melding **"Stem al gescand"** met een rode achtergrond; de voorzitterscomputer geeft een dubbel geluidssignaal ter informatie van een reeds geregistreerde stem. De teller van het totaal aantal stemmen wordt niet aangepast.

Kaart activeren /	Registratie van de ste	emmen 🕜 🖯	Kaart activeren / F	legistratie van de ste	mmen
Status	Type kiezer	Kaarten activeren	Status	Type kiezer	Kaarten activeren
Aantal gescande stemmen 1	Belg - kiezer type 1	Steek een kaart in om ze te	Aantal gescande stemmen 1	Belg - kiezer type 1	
Stembus reageert.	Stem al gescand	activeren.	Stembus reageert.	Stem al gescand	Steek een kaart in om ze te activeren.
Scanner is aangesloten.	Belg in het buitenland - kiezer type 3		Scanner is aangesloten.	Belg in het buitenland - kiezer type 3	
LUSB-stick te	Belg in het buitenland - kiezer type 4 of 5		Klik hier om 1 USB-stick te verwijderen.	Belg in het buitenland - kiezer type 4 of 5	G2

Indien de kiezer een ongeldige barcode probeert in te scannen of een stembiljet van een ander stembureau toont de toepassing de melding **"Foute stem"** met een rode achtergrond, de voorzitterscomputer geeft een lang geluidssignaal ter informatie van een foute stem. De teller van het totaal aantal stemmen wordt niet aangepast.

Het activeren van chipkaarten en de registratie van de stemmen kan gelijktijdig gebeuren.

Bij twijfel over de registratie van de stem kan het stembiljet een 2de maal worden ingescand.De melding op het scherm toont of het stembiljet reeds werd ingescand. Ook om de elektronische klep terug te openen als de kiezer deze niet binnen de gestelde tijd in de stembus heeft gestopt kan het nuttig zijn het stembiljet nogmaals in te scannen.

De chipkaart is nu gebruikt en kan niet worden gebruikt om een volgende stem uit te brengen. De voorzitter dient de chipkaart opnieuw te activeren voor een volgende kiezer. De kiezer krijgt de waarschuwing om zijn chipkaart te verwijderen uit de kaartlezer. Indien de chipkaart niet verwijderd wordt, zal er geen alarm plaatsvinden.

Figuur 43. Haal kaart uit stemcomputer

Één stemcomputer is voorzien van een handscanner. De kiezer kan zijn stem verifiëren op deze stemcomputer. Dit kan de kiezer doen door zijn stem te scannen met de handscanner waarna zijn keuze op het scherm wordt getoond. De kiezer moet zijn chipkaart niet in de stemcomputer steken om dit te kunnen doen.

3.9 Stemmen afsluiten

Na het afsluiten van het stemmen kunnen er geen chipkaarten geactiveerd worden en kunnen er geen stembiljetten meer worden ingescand!

Door op de knop Stemmen afsluiten te drukken in het scherm "Verloop verkiezingsdag" kan de voorzitter het stembureau afsluiten. Doe dit pas als u na het sluiten van de deuren heeft gecontroleerd of er geen kiezer in het gebouw meer aanwezig is. Het sluiten van het stemmen moet bevestigd worden via het volgende scherm.

- 1. Druk op Annuleren om terug te keren naar het hoofdmenu
- 2. Druk op Bevestigen om het stemmen af te sluiten

Figuur 44. Stemmen sluiten

Figuur 45. Verwijderen USB-stick

Zorg ervoor dat alle stemcomputers zijn uitgeschakeld. Start nu één van de stemcomputers op met de USB-stick.

Figuur 46. Stemcomputer opstarten

Na het opstarten van één van de stemcomputers wordt u gevraagd de USB-stick weer terug te steken in de elektronische stembus.

Figuur 47. Stemcomputer scherm USB-stick verwijderen

U krijgt nu de mogelijkheid om het kerncijferrapport af te drukken. Druk daartoe op Rapport afdrukken. U kunt het rapport zoveel keer afdrukken als gewenst.

Het kerncijferrapport afdrukken	Het kerncijferrapport afdrukken
Druk op de knop om af te drukken	Druk op de knop om af te drukken
Rapport afdrukken	Rapport: afdrukken
G1 💿	👩 G2

Figuur 48. Stemcomputer scherm rapport afdrukken

Het kerncijferrapport ziet er als volgt uit.

Kerncijferrapport verkiezingen (Europa/Kamer/Regionaal) - :

 Kerncijferrapport van de stemverrichtingen in het stembureau nr. 005.
 Aantal geregistreerde stembiljetten voor Belgen - type 1: 38
 Aantal geregistreerde stembiljetten voor Europese burgers - type 2: 36
 Aantal geregistreerde stembiljetten voor Vlaams Parlement: 36
 Aantal geregistreerde stembiljetten voor Kamer: 36
 Aantal geregistreerde stembiljetten voor Kamer: 36

- Aantal geregistreerde stembiljetten voor Europa + Vlaams Parlement: 35

- Aantal geregistreerde stembiljetten voor Europa + Kamer: 33

Totaal aantal geregistreerde 250
stembiljetten:

 CHECKSUM van de uitgebrachte stemmen voor de verkiezingen van het Europees Parlement: 33749
 CHECKSUM van de uitgebrachte stemmen voor de verkiezingen van de Kamer van

volksvertegenwoordigers: 41670 - CHECKSUM van de uitgebrachte stemmen voor de verkiezingen van het Vlaams Parlement: 2003

- HASHCODE van het resultatenbestand voor de verkiezingen van het Europees Parlement: PK0r-FEVGsvy5nd80nTyKGYrxTDmIDI6endXHXtd08=

 HASHCODE van het resultatenbestand voor de verkiezingen van de Kamer van volksvertegenwoordigers:

4tt7H0goGtzc1/qzcQr8LjoHq9p3btGrMGn72u42jSY= - HASHCODE van het resultatenbestand voor de verkiezingen van het Vlaams Parlement:

verkiezingen van het Vlaams Parlement: MI/99whZe1I0TZXtaSnZhPIINE7bKDL1Dob8MLJav7o=

Dit document dient voor integriteilscontrole. De ondertekenaars verklaren dat het werd aangemaakt en afgedrukt door het stemsysteem in hun bijzijn.

Voeren, 26/05/2019

Voorzitter	

Secretaris

Adjunct-secretaris

Bijzitters

Getuigen

Lees de verklaring

Vergelijk het aantal

stembiljetten met het

aantal kiezers in de

geregistreerde

kiezerslijst.

Onderteken het document

.be

Figuur 49. Kerncijfferrapport lokale verkiezingen

Nadat de USB-sticks terug zijn geplaatst in de elektronische stembus ziet u onderstaande schermen. Hierna wordt het stemproces gesloten.

Het onderstaande scherm verschijnt.

Verloop verkiezingsdag		Verloop verkiezingsdag	
k & b=2		k k k ≓å	
Rapport afdrukken	Instructies In deze fase is het stemproces afgesloten.	Rapport afdrukken	INSTRUCTIES Het stemproces is afgeslaten. Druk og 'Rapport afdrukken' om een kopie van het komoj forapport af te drukken.
Computer afsluiten	Drak op "Bapport af drivkken" om ein kopie van het kenr-ciljensport af de drivken. Drak op: "Computer af killen" om de teepasking en de voordiktersomputer af te sluiten: Verwijder de USB.	Computer afsluiten	Druk og "Computer af såkulter" en de bepassing en de voorzikensommenter af te sluiten. Verwijder de USB-allice.
G1		Ę	G2

Figuur 51. Rapport afdrukken/ computer afsluiten

U heeft hierbij nog de mogelijkheid om het rapport nogmaals af te drukken mocht het kerncijferrapport verloren zijn geraakt of mocht er iets fout gegaan zijn gedurende het afdrukken.

Hierna kunt u de voorzitterscomputer afsluiten.

Let op dat u de USB-sticks niet verwijdert voordat de computer compleet is uitgeschakeld.

Na het afsluiten:

- 1. Controleer of alle apparaten zijn uitgezet
- 2. Neem beide USB-sticks uit de elektronische stembus
- 3. Steek beide USB-sticks in de veiligheidsenvelop.
- 4. Steek het ondertekende kerncijferrapport bij in dezelfde envelop en verzegel de envelop.
- 5. Open de stembus
- 6. Neem alle stembiljetten eruit en steek ze in de daarvoor bestemde enveloppen, doos of zak, die u verzegelt.
- 7. Sluit de stembus
- 8. Steek alle overige documenten in de hiertoe bestemde enveloppen

De voorzitter brengt vervolgens alles naar het kantonhoofdbureau.

3.10 Mogelijke incidenten en oplossingen

Alle incidenten en oplossingen die in dit document worden besproken, zijn gebaseerd op werkende apparatuur en zijn op te lossen zonder interventie van een technieker.

Tijdens het opstarten van een voorzitterscomputer moet alle randapparatuur aangesloten zijn, kaartlezer, scanner van de stembus, elektronische klep met de USB-sticks met de verkiezingstoepassing. De USB-muis dient aanwezig te zijn (in geval van 1e generatie stemmateriaal).

Mocht het probleem niet zelf op te lossen zijn, meld het dan bij de gemeentelijke verantwoordelijke. Deze zal dan eventueel de helpdesk bellen van Smartmatic.

Indien het probleem niet telefonisch kan worden opgelost dan zal er een technieker ter plaatse komen om het probleem op te lossen.

3.11 Voorzitterscomputer (Stroom)uitval / herstarten

De voorzitterscomputer kan uitvallen door het ongeluk afsluiten via de AAN/UIT knop of vanwege een stroompanne. Zonder beschadiging van de gebruikte USB-sticks blijven de reeds opgeslagen data bewaard!

In al deze gevallen volstaat het om deze computer opnieuw op te starten nadat beide USB-sticks met de verkiezingstoepassing zijn ingebracht.

Als de verkiezingstoepassing voor de 2de maal wordt opgestart zal het na de automatische diagnose vanzelf in het scherm Verloop Verkiezingsdag starten.

3.12 De kiezer

Het stembiljet kan niet worden in gescand.

Wanneer een kiezer moeilijkheden ondervindt met het scannen van een stembiljet, controleer dan eerst de aansluiting met de voorzitterscomputer, de glasplaat van de scanner en de juiste positie van de barcode op de scanner.

Indien een kiezer aan het stembiljet trekt tijdens het afprinten, kan de barcode vervormen en is het onmogelijk om het stembiljet te registreren. Dit is geen defect aan de scanner!

U kunt dit stembiljet terugnemen en toevoegen aan de geannuleerde stembiljetten. Na de activatie van een nieuwe chipkaart kan de kiezer het nog een keer proberen door opnieuw zijn stem uit te brengen op een stemcomputer.

Figuur 52. Vervormde barcode

De voorzitter krijgt bij het inscannen van het ticket ongeldige stem te zien.

Controleer of de kiezer een stembiljet aan het scannen is. Let erop dat kiezers geen stembiljet proberen te scannen wat ze in de afgelopen maanden bij het demostemmen hebben meegekregen.

Kiezer komt terug met een speciaal ticket.

Indien een kiezer de chipkaart meer dan driemaal in de stemcomputer heeft gestoken en verwijderd heeft, krijgt deze een speciaal ticket waarop staat dat de chipkaart gedeactiveerd is. De chipkaart dient opnieuw geactiveerd te worden en de kiezer kan het nog een keer proberen.

Kiezer meldt dat de stemmachine de chipkaart heeft ingeslikt. (generatie 1 2012 stemcomputer)

Kijk in dit geval even op de kiezer de chipkaart niet in de gleuf bij het scharnierpunt boven de printer heeft gestoken. U kunt de chipkaart dan bovenop de stemcomputer terugvinden.

Kiezer geeft de melding dat de kaart niet wordt geaccepteerd in de stemcomputer.

U kunt deze kiezer een nieuwe geactiveerde kaart geven of de kaart nog een keer activeren. Mocht de kiezer hierna nog een keer terugkomen vraag dan even of de kiezer deze wel met de pijl naar boven in de stemmachine stopt. Let er ook op dat de kiezer er geen andere kaarten instopt zoals een bankkaart.

Kiezer is niet tevreden met de lijst of kandidaat keuzes die hij/zij gemaakt heeft.

Indien het stembiljet nog niet op de stembus gescand werd, kan u het gevouwen stembiljet innemen en het ongeldig verklaren. Steek het in de daartoe voorziene envelop. De chipkaart kunt u opnieuw activeren en de kiezer kan nog een keer stemmen.

De kiezer krijgt geen ticket of een verfrommeld ticket. Het kan zijn dat door een manipulatiefout met een chipkaart het papier is verfrommeld. Na controle van de printerstoring en de oplossing daarvan kunt u kunt het gevouwen stembiljet innemen en het ongeldig verklaren. Steek het in de daartoe voorziene envelop. De chipkaart kunt u opnieuw activeren en de kiezer kan nog een keer stemmen.

3.13 Stemcomputer

3.13.1 (Stroom)uitval/herstarten

De stemcomputer kan door manipulatie of stroompanne uitvallen. In dit geval dient de stemcomputer opnieuw te worden opgestart met een USB-stick met de verkiezingstoepassing.

Tijdens de verkiezing is het mogelijk om maximaal 1 USB-stick te verwijderen in het menu Kaart activeren / Registratie van de stemmen.

Kaart activeren / Registratie van de stemmen 🛛 👔 🕣					
Status	Type kiezer	Kaarten activeren			
Aantal gescande stemmen	0 Belg - kiezer type 1				
Scanner is aangesloten	Europeaan - kiezer type 2	Kaart wordt geactiveerd.			
Normale werking.	Belg in het buitenland - kiezer type 3				
Klik hier om 1 USB-stick verwijderen.	k te Belg in het buitenland - kiezer type 4 of 5				

Figuur 53. Stemcomputer installeren tijdens de verkiezingen

U volgt hierna dezelfde procedure als bij stemcomputers installeren maar nu met maar 1 USB-stick. Gedurende deze installatie kunt u gewoon doorgaan met het **activeren van kaarten** en het **registreren van stemmen.**

Na de installatie van de stemcomputer kan de USB-stick weer worden teruggeplaatst in de elektronische stembus. Let erop dat u gedurende een paar seconden dan geen chipkaarten kan activeren of stemmen kunt ontvangen wanneer de USB-sticks aan het synchroniseren zijn.

3.13.2 Alarmen

De stemcomputer heeft een alarmdoos die aangesloten is via de seriële poort en dewelke een auditief en visueel alarm genereert in volgende gevallen;

- Ernstige incidenten = rode LED
  - Papier is op
  - o Papierrol blokkeert
- Kleine incidenten = groene LED
  - Papier is bijna op

Incidenten waarbij geen alarm plaatsvindt zijn:

- Chipkaart is reeds gebruikt
- Chipkaart is in de stemcomputer achtergelaten
- Chipkaart werd driemaal ingebracht en uitgetrokken zonder een stemming. De kiezer krijgt een klein ticket waarop staat dat het de chipkaart drie keer is verwijderd en dat hij een nieuwe moet gaan halen bij de voorzitter.

Als het alarm afgaat van een stemcomputer loop dan naar deze stemcomputer toe en druk op de alarmtoets op de alarm box. Bij een alarm verschijnt volgend scherm op de stemcomputer, met de reden van het alarm. Na de oplossing van het probleem dient de voorzitter de stemcomputer "vrij te geven" door de cijfercode in te toetsen. Deze cijfercode kunt u terugvinden op het blad met de stembureaucode en het wachtwoord.

Confidential and Proprietary

Figuur 54. Alarmcode stemcomputer

3.13.3 Papierrol plaatsen en wisselen bij stemcomputer generatie 1 2012

Elke stemcomputer moet voor gebruik voldoende papier hebben om te kunnen printen. De papierrol kan worden gecontroleerd door de voorste slede te openen met de bijgeleverde sleutel. Door de groene klip naar boven te bewegen kan het papier verwijderd worden en de rol vervangen worden. De papierrol is geïnstalleerd op een as dewelke in de voorbestemde gleuven past.

- 1. As papierrol
- 2. Groene klip

Figuur 55. Printeréénheid stemcomputer op slede

Om het papier opnieuw te laden, dient de groene klip opnieuw in de vergrendelde stand te staan (zie afbeelding), de stemcomputer moet aanstaan (aangesloten op het stroomnet, de groene led op de voorkant brandt). Het papier wordt op de rol geplaatst dewelke het papier automatisch aanneemt en afsnijdt.

Figuur 56. Printeréénheid stemcomputer papierpositie op rol

Het voorste gedeelte van de printeréénheid kan opengeklapt worden door voorzichtig de sluitingsklipjes naar buiten te bewegen.

1. Sluitingsklipje

Figuur 57. printeréénheid stemcomputer openen voorste klep

Bij een opstelling van 5 stemcomputers per stembureau zijn er 3 papierrollen reserve in geval een stemcomputer onvoldoende papier heeft.

De papierrollen gebruikt voor stembiljetten zijn verschillend van de afgebeelde papierrollen! Zorg ervoor dat bij de montage van de papierrol de donkere grijze kant naar boven is.

Confidential and Proprietary

3.13.4 Papierrol plaatsen en wisselen bij stemcomputer generatie 2 2018

Elke stemcomputer heeft een papierrol waarop de stembiljetten worden afgedrukt. Een stembureau krijgt voldoende verbruiksmateriaal om elke stemcomputer te voorzien van een nieuwe rol papier dewelke in normale omstandigheden voldoende is om één verkiezingsdag mee te gaan. Elke stemcomputer moet voor gebruik voldoende papier hebben om te kunnen printen.

De papierrol wordt gecontroleerd door de printerklep aan de bovenkant te openen.

Stap 1 Open het printercompartiment aan de bovenkant.

Figuur 58. Printercompartiment

Stap 2 Maak de papierhouder los door deze naar binnen te bewegen en omhoog te plaatsen

Confidential and Proprietary

Pagina 36 van 43

Figuur 59. Papier ontgrendeling

Stap 3 Verplaats de ontgrendeling naar buiten om de papierrol of metalen as naar boven uit te kunnen nemen. De aanbevolen methode is om met uw beide handen de papierrol te pakken langs de zijkanten en met uw vingers de klemmen naar buiten te duwen. Zo kunt u de papierrol eenvoudig verwijderen.

Figuur 60. Ontgrendling clips

Stap 4 Schuif de nieuwe papierrol over de metalen as.

Figuur 61. Papierrol en metalen as

Stap 5 Plaats de papierrol in de houderclips en haal het papier met de **grijze kant** naar boven door de opening. Zorg ervoor dat hij recht in de houder zit en dat de houderclips goed gesloten zijn.

Figuur 62. Papier met de grijze kant boven door de opening

Confidential and Proprietary

Stap 6 Druk het papier aan tussen de geleidingen en sluit de papierhouder U kunt nu het printercompartiment weer sluiten.

Figuur 63. Geleiders van de papierrol

3.13.5 Mogelijke foutcodes voorzittersmachine gedurende de verkiezing.

Figuur 64. Foutcodes voorzitters machine G1 en G2

Melding	Remedie
Fout bij activeren kaart	Kaart verwijderen en opnieuw proberen, blijft het probleem bestaan dan kaart in quarantaine en nieuwe kaart proberen.
Stembusscanner niet verbonden	Elektronische klep losschroeven en USB-B-connector onder deze klep aansluiten, indien nodig voorzitterssysteem opnieuw opstarten.

Stembusscanner reageert niet	Voorzitterssysteem uitschakelen en opnieuw opstarten, blijft het probleem bestaan dan zal deze vervangen moeten worden.
Werken met 1 USB-stick	Geen probleem, als tweede USB-stick weer beschikbaar komt als de stemcomputer opgestart is steekt u deze opnieuw in. Beide USB-sticks zullen de inhoud synchroniseren.
Elektronische klep niet aangesloten	Controleer of de connectoren D2 en/of E2 van de x kabel goed in hun USB-poort zijn geplaatst.
Elektronische klep reageert niet	Voorzitterssysteem uitschakelen en opnieuw opstarten, blijft dit probleem bestaan dan assistentie roepen voor vervanging.
	De stemming kan gewoon doorgaan. De klep heeft slechts een lichte veerspanning die eenvoudigweg met de vingers geopend kan worden.

4. Verbruiksmateriaal

Om de werking van een stembureau te garanderen gedurende een verkiezingsdag, levert Smartmatic per stembureau voldoende papierrollen.

Figuur 65. Papierrol

Dit materiaal wordt verpakt in een doos, wordt via de stad of gemeente geleverd vóór de installatie van het stembureau, en moet op de verkiezingsdag aanwezig zijn in het stemlokaal.

Één papierrol is normaal voldoende voor een verkiezingsdag. Echter de kans bestaat dat er gedurende verkiezingsdag een papierrol moet worden vervangen als de kiezers niet evenredig worden verdeeld over de stemcomputers.

5. Helpdesk

De helpdesk voor herstellingen of vervanging van defecte apparatuur kunt u bereiken op het telefoonnummer **0800 61 1 08**

Deze helpdesk zal u technisch ondersteunen. Mocht u niet op afstand geholpen kunnen worden dan zal een technieker ingeschakeld worden die ter plaatse komt om het probleem op te lossen of het materiaal te wisselen.

Mocht er een technieker ter plaatse komen moet u een document aftekenen na het herstel. De hersteltijd voor een voorzitterscomputer is maximaal 0.5 uur en voor een stemcomputer maximaal 2 uur.

Bijlage 1

Confidential and Proprietary

Pagina 41 van 43

Federale Overheidsdienst Binnenlandse Zaken

Bijlage 2

Confidential and Proprietary

